

TRIŠNJA

»NE MOGU dalje«, stenje sin, a otac ga hrabri: »Upri, upri!« Pamti se da je tako na mjesecini neki pokojni sokolio vilu koja mu je pomagala: »Upri, upri, seko!«

– Čuješ, oče! Ja sutra mogu zaspati za uredskim stolom. Nisam dosad! A još mi nije jasno zašto nosimo ko dvije budale noću svoju trešnju...

– Ako si ti, ja nisam!... Čuješ, sinko! Kad ne znaš zašto radiš i dokle ćeš se mučit – puno ti je lakše! Ajde, reci po duši, da su naši stari znali, kakvo će pusto ostat njihov polje, bi li digli ijedan kamenčić? A gledaj koje su stine vadili!... Bolje ti je da ne znaš...

– Ćaćo, ti si meni sumnjiv!

– Evo, moj sinko... vidiš li ovu jamu? Iskopali su je radnici za dalekovodni stup. Odnili su nam metar zemlje. Ne moreš zemlju platiti ni zlatom! I, eto, da bi nam procinili zeru veću šćetu, donili smo ovu suhu trišnju...!

– Gdje su žile u jami?

– Eno jedna žilica!

– To je od smokve! I ja znam, a kamoli neće stručnjak.

– Muči, da te ne čujen! Veći si ti stručnjak od njega za žile. Ali si zaboravija, kako si kopajuć zapeja za žilu, pa kad se prikinila, pa nauznak kliko si dug i širok...

– I šta kad se dozna, pa se to razglasi, dođe do ušiju moga šefa?

– Učini ka Lupetina. Proglasija u poduzeću da mu se krava najila diteline i crkla. Skupili mu pomoć, dobija više nego vridi krava – a u kući nema ni miša, di bi ima kravu! I on je ka i ti, pa vidi pametna mladića!

– Druga je to stvar. Njemu nije dolazio veterinar, ali tebi će doć aaa-gro-nom!

– Pusti ti to meni!... I prija su procinivali stručnjaci, pa kad su posikli višnje za centralu, usadili seljaci u zemlju nike šcape, sve su im platili ka stabla od tri godine.

– Ti si, moj čačo, skučen. Upamti, uhvatit će te u laži, pa ćeš me osramotit!

– Samo me se, sinko, nemoj odreć priko novina...

Puna je tri mjeseca trebalo da se dovuče procjenitelj. Gmizao je polako i inkriminiranim zemljištem, dok je seljak oko njega lepršao kao ptičica koja je zmiju ugledala.

– Evo, družo... doktore – reče agronomu – to je ta trišnja. Izvadili su je radnici, kad su kopali jamu...

– I kako je rodila?

– Rodom i prirodom!

– Kako ste rekli – stane agronom vaditi iz njedara bilježnicu izjedenu znojem – od slova do slova!

– Mmm... rodom i prirodom – seljak se od ptičice prometne u kukčića. – Zašto to pišete?

– Bilježim narodne riječi u vezi s njegovom tla. Tako da ne propadnu riječi...

– Kad već tlo propada... – promrmlja seljak, a onda otkrije vrutak. – Samo upišijite, to vam je ka sveto pismo – počeo se seljak pod kapom, kako se seljaci češu već stotinama godina u razgovoru s učenim čovjekom. – A bila mi je draga ko da smo rođeni brat i sestra! U podne pod njun u ladu moj je pokojni čača govorija: »Daleko je polje od usta«, kad bi ima metnit žlicu u usta...

– Značenje nije zagonetno...

– Ka, da triba puno toga uradit, dok se trudi iz polja prinesu u usta... Ma, bogove ti, šta ćemo mi tu mudrovat, sad ćete vidit na licu mista šta je to žlica... Jist ćemo!

– A, hvala vam lipa! Ja bih drage volje, ali, znate, nama je procjeniteljima najstrože zabranjeno jesti u kući onoga kome procjenjujemo... Da se ne bi mitilo!

– Ma, znam ja to, šjor! Zato nećemo jist u kući, nego sam ja to lipo donija u zavežljaju. Jist ćemo pod ovom trišnjom. Ajte, sidite! U polju vas niko neće vidit. Ko vam danas radi zemlju!

– Kume, izgubim službu...

– Ajte! Za ovi sir su u nas i život gubili...!

– Kako? Kako?

– Nemojte sad zapišivat, nego jist... Evo, ovi sir iz uja... – ali ne bijaše to više sir iz ulja. – O, proklet ne bija!... Mravi su izili sir. Pa da nije s đavle strane! Cili se mravinjak na ovi sir priselija!

– K vragu!

– Ali, u tome nam bilo sve zlo, stara je naša rič... To nećete zapisat?

– Neću... Evo ću vam napisati račun za dnevnicu.

– Bože moj!

– Trideset tisuća dnevnica, a dvadeset hiljada auto. Žalim, gume bi trebalo potkovati nakon ovih cesta...

– A potvrda? Koliko ste procinili trišnju?

– Aa... ee, moj kume, i tu je zakonodavac stao na rep svakom pokušaju mita! Procjenu ćete dobiti poštom. Tako je isključena bilo kakva utaja ili dogovor...

Obojica su se smijala. A nakon tri mjeseca listonoša je donio modro pismo baš kad je sin došao gledati sunčev zalaz.

– Službeno?!... Čačo, da nisu doznali kako si prenio trešnju. Možda te zovu na sud!... Čekaj!

– E, moj sinko, nisi uplašen tamo di triba, nego di ne triba. Za te je svako mo-dro pismo ka sveto pismo. Pile moje, misliš ti da agronom nije zna da je trišnja prine-sena. Mhm! Nego se ne želi zamirit za takvu sitnicu... Lipo otvori pismo, da vidimo koliko je da!

– Ne daje on...

– On! On!... Evo, pljuni mi u gubicu – da mravi nisu napali sir, bija bi još više dobija. Pokvarili su čoviku dobru volju...

– Ma trista hiljada... Čačo, mudriji si od Salamuna!

Već je sutradan naš seljak pokucao na činovnička vrata:

– Eto, to vam je procina općinskog procinitelja... cinca... posikli su mi trišnju, a bila je, da prostite, ka dub!

– Oo, to su one velike trišnje... Renata, evo čovik koji ima one trišnje krupne poput volovskog oka... A, mogli ste nam donit malo, pa da se divimo!

– Ali, posikli su trišnju! Zato sam i doša...

– Aha... tribalo im je za dalekovod... Evo, sad ću ja pogledat koji je ono akt?... Koji je, Renata, ono... član... član...? Ajme, jeste vi pegulani, jeste nesritni... Znete li čitat, jadni šjor? Evo, u »Službenom listu«... Ma, vidi, koji pegulan čovik. Renata, zašto se bidan zamučija!

– Ženo, šta se dogodilo? - papiri ustrave čovjeka.

– Izaša je novi zakon. Više se ne plaća ni dinara odštete. Siče svak ono šta mu smeta, da ga ne bi priko grana ubila struja... Sam sebi! Valja se brigat o čoviku, e!

(Božji smijeh, 1997.)

KOLEKTIVA

BRIGADIR Linčina rasteže harmoniku, dok su se težaci rastegli niz njivu. Ali, svirku prekinu neki ljudi u odijelu, koji dovedoše bijeloga konja na oranicu.

Uzornoj zadruzi dao ga je Zadržni savez, a kako nije bio ni za plug ni za samar, predali su im ga da ga oni ukrote. Ali, ljepotan nikako nije htio orati plugom. Bijelac bijaše kao plemić. Drugovi iz Splita umalo nisu konju slomili nogu. Hrzao je i propinjao se do nebesa.

– Drugovi, svirat ću na armuniku! – pljesne Linčina rukama. – Narod lašnje radi kad mu sviran, možda će i konju bit lašnje vući plug...

Kako je harmonika zasvirala, tako konj zatopće kopitima. Plesao je uza svirku.

– Odstupi, sotonu! Čavlina je tu prste umišala... –zaprepasti se težačina. – Ujmoca i sina i duva svetoga! Odstupi, sotonu, u dubinu paklenu! Odstupi, silo nečastiva!

Bijelac se rasplesao, ali ni svirka nije pomogla, eda bi povukao plug. Težačina je bio siguran da je začaran. U zoru se iskrao s konjem i podvezao mu kopita da ne tuku o kamen, ali ne budi lijen i linčina je nazuo vunene čarape na obuću i uhodio konjovodca. Vidio je da je težačina pristupio čaratanki koja je čarala oko smrdelja.

– Baba Čeruša, doveja san ti kolektivskoga konja!

– Iš! Iš od mene...

– Pamet u glavu! Promrsi »ujija rep rep... subota u petak, petak u subotu«...
Skinu s njega urok!... Ušla je u nj hudoba paklena!

– Nije to lako! Nije... digoder, kad protiran nečastivog, pritvorit će se u svaka-
kvu napast! Doletit će mi u prste crni gudelj, zalajat će pašče iz zemlje, a tot po stinan
skakat po ijadu prasaca... digoder, zavratit će mi se meso za nokton, sve će zlo od
uroka prič na me, tako da ću za osan dana bit ka rastrgnuta...

– Digoder, na šta ciljaš tim govorenjem koje si izdaleka zapasala?!

– Oslabit ću, valja mi se dobro ukripit... digoder!

– Dat ću ti vričicu kolektivskoga kukuruza!

– Oću samo akoš dat čerak... Digoder, donesi mi u ponoć prvi križ pečenoga
janjčica!

»Prisilo ti!« promrmlja težačina.

– Nemoj mislit da me moreš ukripit kukuruzon! S đavle je strane đavlina!

– Ajde, Čeruša, donit ću ti meso i priko devet gora, samo mi iz ovakvoga konja
istiraj hudobu paklenu!

– Dat ćeš prvi križ pečenoga janjca i tvoj će konj bit miran ki janjac!

– Skinu mu čare, Čeruša moja! Je li to more bit, a da nije s đavle strane, da neće
radit konj, koji je radišna živina otkad je Boga i svita. Ne mogu ti, Čeruša moja, od
želje za radom spavat, vas san ka na iglan... Pa, ajd, Čeruša, šta je to tebi okrenit se
oko smrdelja prid kućon...

– Nemoj ti meni pripominjat, digoder, da mi je lak posal istrat đavlinu!... A kad
sotonu istiran, punit će velik vitar i čut će se orljava, digoder, ali ti muči s mirom pa da
padnu prida te zmiije s neba!

I težačina se zbilja nije plašio kad se začula orljava konjskih crijeva, ali mu se
otme kletva kad ga je svega oblijepio vjetar iz konjskog trbuha.

– Iznit ćemo tvoj slučaj na zboru – tukao je konja –pa ćeš vidit svoga boga kada
te osudi narod... oćeš živit na narodnoj grbači, oćeš?!

Eto ti i zbora. U žamoru zadružnoga doma težačina smišlja kako će narodnoj
vlasti razotkriti brigadira trutinu, »koji je sedlo tražija eda bi se na konju oholija«. Trutina pak snuje optužbu, »kako je dotični ranoranilac napridnoga konja vodiya re-
akcijunarnim snagama!« A povjerenik iz Splita nije ni u snu mislio o njihovu jadu,
nego je cijelo vrijeme smišljao govor kojim će osvojiti Zorku. Omilila mu ta zadru-
garka kad je od drugova čuo kako kiti kolektivskoga magarca. Neka se zna, oko vrata
mu svezala crveni rubac!

– Drugovi... vi ste uvijek dosad pokazivali visok stupanj kolektivnoga intere-
sa... protivno je mojoj prirodi da povlađujem, ali vi ste bili i ostali uzorna zadruga...
Drugovi, na svima je vama da svoj rad stavite u službu kolektiva, izvinite što ću tako
reć, na kraju će se gledati samo konačni rezultat... Rođeni moji, dok se vi tu bakćete i
slabi vam kohezija, naslađuje se prikriiveni neprijatelj zavidan na vašim usjepsima.
Protivno je mojoj prirodi da povlađujem, ali, rođeni moji, zašto niko od vas ne iznese
iks pozitivnih primjera. Istina, nema žita bez kukolja niti roda bez ukora, to je vaša
domaća poslovice... Drugovi, čini mi se da vrijeme neumoljivo teče, a mi imamo pre-
tresati ozbiljne probleme koji potresaju vašu kolektivu...

– Tako je! Osmjeli se težačina. – Šta ćemo mi s našim konjem?

– Mili moj, sve sam već čuo! Imali ste neke određene teškoće u smislu oranja i
nošenja tereta... Na višem mjestu taj je slučaj riješen na obostrano zadovoljstvo. Vratit
ćemo konja u zadružni savez u Splitu!

– Kakvo je to obostrano zadovoljstvo s kojim ja nisan zadovoljan?

– Zadrudni savez će ga vratiti tamo gdje mu je mjesto u smislu radnih navika, a vi ćete se osloboditi napora da vam i dalje zoblje kukuruz, tako da mu je veća potrošnja nego produktivnost...

– Komu se vraća?

– Neke se pogreške iz prošlosti ispravljaju...

– Pita sam...

– Rođeni moji, vaša je poslovice i »čuj – ne čuj, vidi – ne vidi«...Nije u mojoj prirodi da puno govorim, ali, ne more se, družo, kao dosad samo misliti na rad i samo na rad pod svaku cijenu. – Vrtiguza Zorka sva se uzvrcka. Umjesto da se srodi s povjerenikom, čini se da su je te riječi zauvijek sljubile s linčinom. Značajno mu je namignula. – U određenom historijskom trenutku najpreča je bila radna deviza. Drugovi, u tom zanosu zaboravili smo na onih osam sati kulturnog uzdizanja. Zato se mora više raditi na zabavi i reakciji... rekreaciji u smislu zdrava tijela u zdravu duhu. Zadužite drugove koji će zadužiti vašu seosku učiteljicu da se uz rad provodi i kulturno-zabavani život!

Uskoro je zadrugare povela učiteljica u cirkus, da se oni kulturno uzdižu. Zadrugari se zadive kad je na pozornicu stupio bijelac. Konj je plesao dok je harmonika svirala. Presretan je toptao kopitima kako su ga naučili u njegovu ždrjebaštvu.

– Braćo, eno naš Lisac! Na moju dušu... – i težačini kanuše suze kad se sjetio kako je tukao jasnoga konja. Sjetio se drščuće kože i pametna pogleda. Konj hrže, on plače. – Oprosti... šta san te nemilo tuka... jadni konju!... Evo, udri ti mene kopitom! Na!

Pokazalo se još jednom da je konj mudriji od čovjeka.

(Božji smijeh, 1997.)

